

หลักสูตรระดับการศึกษานั้นพื้นฐาน

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตร

Curriculum

Currere

ช่องทางสำหรับวิ่ง/ลู่วิ่ง

(a racing chariot, from which is derived a racetrack, or a course to be run)

แนวทางสำหรับการเรียนรู้ (a course of study)

ความหมายของหลักสูตร

ตามอักษรย่อ SOPEA

1. Curriculum as Subject and Subject Matter

หลักสูตร คือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน

2. Curriculum as Objectives

หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่ผู้เรียนพึงบรรลุ

3. Curriculum as Plan

หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์
ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

4. Curriculum as Learners Experiences

หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน

5. Curriculum as Educational Activities

หลักสูตร คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

ความหมายของหลักสูตร

1. Curriculum as Subject and Subject Matter : หลักสูตรคือ รายวิชาหรือเนื้อหาที่เรียน

หลักสูตรเป็นรายวิชาหรือเนื้อหาที่เตรียมให้ผู้เรียนในระดับการศึกษา ต่างๆ นักการศึกษาที่ให้ความหมายหลักสูตรในลักษณะนี้ คือ

Boobbitt “หลักสูตร หมายถึง รายการที่สร้างประสบการณ์ในทุก อย่างที่เด็กและเยาวชนจะต้องทำและจะต้องประสบ ทำให้เกิดการพัฒนา ความสามารถเพื่อจะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้นและเหมาะสมสำหรับดำรงชีวิตใน วัยผู้ใหญ่”

Good (1973, p. 154) “หลักสูตร คือ กลุ่มรายวิชาที่จัดไว้อย่างมี ระบบหรือลำดับวิชาที่บังคับ สำหรับการจบการศึกษาหรือเพื่อรับ ประกาศนียบัตรในวิชาหลักๆ”

2. Curriculum as Objectives : หลักสูตร คือ จุดมุ่งหมายที่

ผู้เรียนพึงบรรลุ

หลักสูตรในความหมายนี้ หมายถึง สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้บรรลุจุดหมายและจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ นักการศึกษาที่ให้ความหมายนี้ ได้แก่

Lavatelli and others “หลักสูตรเป็นชุดของการเรียนและประสบการณ์สำหรับเด็ก ซึ่งโรงเรียนวางแผนไว้เพื่อให้เด็กบรรลุถึงจุดหมายของการศึกษา”

Johnson “หลักสูตรเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้หรือสามารถทำได้ หลักสูตรคือ ผลที่ออกมาไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้น เป็นความคาดหวังหรือความตั้งใจ”

3. Curriculum as Plan หลักสูตร คือ แผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่คาดหวังแก่ผู้เรียน

หลักสูตรในความหมายนี้ เน้นการแสดงเกี่ยวกับจุดหมายหรือวัตถุประสงค์การออกแบบหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและพฤติกรรมตามที่กำหนดในหลักสูตร นักการศึกษาที่ให้ความหมายนี้คือ

Saylor & Alexander “หลักสูตรเป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้ โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

Taba หลักสูตร คือ แผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย จุดประสงค์และจุดหมายเฉพาะการเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการจัดการเรียน การสอนและการประเมินผล

4. Curriculum as Learners Experiences : หลักสูตร คือ ประสบการณ์ทั้งปวงของผู้เรียนที่จัดโดยโรงเรียน

มุมมองของหลักสูตรในความหมายนี้ คือ เน้นความสำคัญที่ ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียน โดยโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

wheeler “หลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาด้านร่างกาย สังคม ปัญญา และจิตใจ

5. Curriculum as Educational Activities : หลักสูตร คือ

กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดให้กับผู้เรียน

หลักสูตรในความหมายนี้ เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนได้มีความรู้ ประสบการณ์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้

Trump and Miller “หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาต่างๆ ที่เตรียมการไว้และจัดให้แก่ผู้เรียนโดยโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน

หลักสูตร คือ สิ่งที่สอนในโรงเรียน

หลักสูตร คือ ชุดของวิชา

หลักสูตร คือ เนื้อหา

หลักสูตร คือ โปรแกรมการเรียน

หลักสูตร คือ ชุดของสื่อการเรียนรู้อันรู้

หลักสูตร คือ ลำดับของกระบวนการวิชา

หลักสูตร คือ ชุดของจุดประสงค์ที่นำไปปฏิบัติ

หลักสูตร คือ กระบวนการวิชาที่เรียน

- หลักสูตร คือ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน รวมทั้งกิจกรรมพิเศษ การแนะแนว และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
- หลักสูตร คือ สิ่งที่ใช้สอนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนเป็นผู้จัด
- หลักสูตร คือ ทุกสิ่งที่กำหนดขึ้นโดยบุคลากรในโรงเรียน

ทาบ (Taba) : หลักสูตรคือ แผนการเรียนที่ประกอบด้วย จุดประสงค์และ จุดมุ่งหมายเฉพาะ การเลือกและการจัดเนื้อหา วิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล

โบแชมพ์ (Beauchamp) : หลักสูตรคือ แผนที่เขียนไว้อย่าง ชัดเจนเพื่อบอกขอบเขตและการจัดโปรแกรมการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อความที่กล่าวถึงแนวทางในการวางแผนการเรียนการสอน
2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย
4. ระบบแนวทางการประเมินคุณค่าของหลักสูตร

เซเลอร์และอเล็กซานเดอร์ (Saler & Alexander) :

หลักสูตร เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้ให้แก่บุคคล
กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อบรรลุเป้าหมายหรือจุดหมายที่วางไว้
โดยมีโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบ

สุมน อมรวิวัฒน์ : หลักสูตรคือ แนวกำหนด

ประสบการณ์ทั้งหมดที่มุ่งหมายให้นักเรียนได้รับการศึกษา
ทั้งในแง่วิชาการและพัฒนาทุกด้าน ครอบคลุมถึงการกำหนด
กิจกรรมการเรียนการสอน และวิธีฝึกอบรมเด็กในชั้นเรียน

เอกวิทย์ ณ ถลาง : หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์
ทั้งหมดที่จัดให้กับเด็กได้เรียนเนื้อหาวิชา ทักษะคติ แบบ
พฤติกรรม กิจวัตร สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ฯลฯ เมื่อประมวลกันเข้า
แล้วก็จะป็นประสบการณ์ที่เข้าไปในการรับรู้ของเด็ก

กรมวิชาการ : หลักสูตรไว้ว่า คือข้อกำหนดว่าด้วย
จุดหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระในการวัดผลการศึกษา
เรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ
เจตคติและพฤติกรรมตามที่กำหนดในจุดมุ่งหมายของ
การศึกษา

สรุปความหมายของหลักสูตรจากลักษณะที่เป็นรูปธรรม
ที่สุดสู่นามธรรมที่สุด เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ดังนี้

1. หลักสูตรในฐานะที่เป็นเอกสารหลักสูตร
2. หลักสูตรในฐานะที่เป็นรายวิชาและเนื้อหาวิชา
3. หลักสูตรในฐานะที่เป็นแผนสำหรับจัดโอกาสการเรียนรู้
หรือประสบการณ์การเรียนรู้ที่คาดหวังให้แก่ผู้เรียน
4. หลักสูตรในฐานะที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้
5. หลักสูตรในฐานะที่เป็นจุดหมายปลายทางการเรียนรู้
6. หลักสูตรในฐานะที่เป็นมวลประสบการณ์

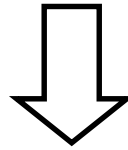
ความหมายของหลักสูตร จำแนกตามแนวคิดของนักการศึกษา แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 : หลักสูตร หมายถึง แผน ประสิทธิภาพการเรียน มอง
หลักสูตรในลักษณะที่เป็นเอกสารหรือโครงการศึกษาที่สถาบันการศึกษา
ได้จัดวางแผนไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผน หรือโครงการที่
กำหนดไว้ ซึ่งรวมถึงรายวิชา เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียน การ
สอนและการประเมินผล

กลุ่มที่ 2 : หลักสูตร หมายถึง ประสิทธิภาพการเรียนของผู้เรียน
ที่สถาบันการศึกษาจัดให้ ซึ่งรวมถึงแผนประสิทธิภาพการเรียน การ
นำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรประกอบด้วยเป้าหมาย และจุดมุ่งหมาย
เฉพาะ ซึ่งบ่งถึงการเลือก การจัดเนื้อหาและแสดง ถึงการเรียนการ
สอน รวมทั้งการประเมินผลด้วย

บทบาทสำคัญของหลักสูตร

ทุกระดับของการศึกษา

หลักสูตร ระบุสิ่งที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และแนวทางจัด
ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์

หลักสูตร เปรียบเสมือนพิมพ์เขียวในการสร้างบ้าน ส่วนการ
สอนเป็นกระบวนการหรือวิธีการ

หลักสูตร ระบุสิ่งที่จะสอนในโรงเรียน ระบุสิ่งที่ผู้เรียนควรจะ

ความสำคัญของหลักสูตร

1. เป็นเอกสารของทางราชการ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ปฏิบัติตามและเข้าใจตรงกัน
2. เป็นแผนการปฏิบัติงานของครูในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน
3. เป็นมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ
4. เป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
5. เป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ได้รับประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ชุมชน และสังคม
6. เป็นตัวกำหนดลักษณะและรูปแบบของสังคมในอนาคต และเป็นเครื่องชี้วัดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ
7. เป็นแผนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานตามนโยบายของการจัดการศึกษา

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

1. ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษา

2. ตรงตามลักษณะของการพัฒนาการของเด็กในวัยต่าง ๆ

3. ตรงตามลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และเอกลักษณ์ของชาติ

4. มีเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็น และมีพัฒนาการในทุกด้าน

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

5. สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ จัดวิชาทักษะและวิชาเนื้อหาให้ เหมาะสมกันในอันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเจริญงอกงามทุกด้าน

6. หลักสูตรที่ดี ควรสำเร็จขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย เพื่อจะได้ผลดี ควรจัดทำเป็นรูปคณะกรรมการ

7. หลักสูตรที่ดี จะต้องยืดหยุ่น ได้ตามสภาพการณ์ต่าง ๆ เช่น

7.1 ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

7.2 ความเป็นอยู่ การดำรงชีวิต และทรัพยากรธรรมชาติ

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

7.3 ความเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันแสดง

ลักษณะของสังคม

7.4 ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์

7.5 ความเปลี่ยนแปลงทางปรัชญาการศึกษา

7.6 ความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทาง

จิตวิทยา

7.7 ความเปลี่ยนแปลงในจุดประสงค์ของ

การศึกษา

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

7.8 วิวัฒนาการทางด้านอุตสาหกรรม และภาวะความเป็นอยู่ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ระบบการปกครองประเทศที่เปลี่ยนแปลง

7.9 ความเปลี่ยนแปลงด้านอื่น ๆ ได้แก่ การบริหาร การศึกษา อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา วิธีสอนและการประเมินผลการศึกษา

8. หลักสูตรที่ดีจะต้องให้นักเรียนได้เรียนรู้ต่อเนื่องกันไป และจะต้องเรียงลำดับความยากง่ายไม่ให้ขาดตอนจากกัน

9. หลักสูตรที่ดีจะต้องเพิ่มพูนและส่งเสริมทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นของเด็ก

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

10. หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

11. หลักสูตรที่ดีย่อมส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ ความคิดริเริ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ในการดำเนินชีวิต

12. หลักสูตรที่ดี จะต้องส่งเสริมให้เด็กทำงานเป็นอิสระ และทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ เพื่อพัฒนาให้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตย

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

13. หลักสูตรที่ดีย่อมบอกแนวทางวิธีสอน และอุปกรณ์สื่อการสอนประกอบเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้อย่างเหมาะสม

14. หลักสูตรที่ดีย่อมมีการประเมินผลอยู่ตลอดเวลา เพื่อทราบข้อบกพร่องในอันที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

15. หลักสูตรที่ดีจะต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจ และมีโอกาส แก้ปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

16. หลักสูตรที่ดี ต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักแก้ปัญหา

17. หลักสูตรที่ดีต้องจัดประสบการณ์ที่มีความหมายต่อชีวิตของเด็ก

18. หลักสูตรที่ดี ต้องจัดประสบการณ์และกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกอย่างเหมาะสมตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของแต่ละบุคคล

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

19. หลักสูตรที่ดีจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างเหมาะสมแก่การนำไปปฏิบัติและสะดวกแก่การวัดและประเมินผล

20. หลักสูตรที่ดี จะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ๆ ไว้อย่างชัดเจน สามารถที่จะนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

21. หลักสูตรที่ดีจะต้องมีความยืดหยุ่นได้ดี สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของ เหตุการณ์เรื่องราว ความต้องการ และผลกระทบจากสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็น

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี (ต่อ)

22. หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับ
ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ คือ พื้นฐานทางปรัชญา พื้นฐานทางด้าน
จิตวิทยา พื้นฐานทางสังคม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การศึกษา

23. หลักสูตรที่ดีจะต้องเป็น หลักสูตรที่ใช้ได้ดีในระยะเวลา
หนึ่งเท่านั้น และควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขขึ้นมาใหม่ทุกระยะ
ของการใช้งาน

องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร หมายถึง ส่วนที่อยู่ภายใน และประกอบกันเข้าเป็นหลักสูตร เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ เป็นแนวทางในการจัดการเรียน การสอน การประเมินผลและการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร

ไทเลอร์ กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรว่า
ประกอบด้วยโครงสร้าง 4 ประการคือ

1. จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดผล

2. ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้จุดมุ่งหมาย

บรรลุผล

3. วิธีการจัดประสบการณ์ เพื่อให้การสอนเป็นไปอย่าง
มีประสิทธิภาพ

4. การประเมินผล เพื่อตรวจสอบจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ทาบากล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ว่า ประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ
2. เนื้อหาและจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. วิธีการประเมินผล

วิชัย ประสิทธิ์วุฒิวณิช กล่าวว่่า หลักสูตรจะต้งองประกอบด้วย
องค้ประกอบต้งอง ๆ ดั่งนี้

1. จุดหมายและจุดประสงค์

1.1 จุดหมาย เป็นสิ่งทีกำหนดไว้กว้าง ๆ เน้นคุณลักษณะที่
คาคหวังของผู้เรียน

1.2 จุดประสงค์ เป็นสิ่งทีกำหนดเฉพาะเรื่องในระดับกลุ่มวิชา
กลุ่มประกอบการณ้ และรายวิชา

2. เนื้อหาสาระและประกอบการณ้

2.1 เนื้อหาสาระ ทีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตาม
จุดประสงค์

2.2 ประกอบการณ้ เป็นการกำหนดคุณลักษณะ เจตคติ ค่านิยม
อันพึงปรารณนา ให้ผู้สอนได้นำไปพิจารณาคัดสินใจสร้างเป็นกิจกรรมการ
เรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพ ผู้เรียนและชั้นเรียน

3. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีการปรับปรุงตลอดเวลาของการใช้หลักสูตร ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ และมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ

4. การประเมินผล เป็นการตรวจสอบสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร ค้นหาสาเหตุของสิ่งที่ไม่สัมฤทธิ์ผล

สุนีย์ ภูพันธ์ กล่าวว่่า หลักสูตรมื่องค้ประกอบที่ สำคัญคือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. เนื้อหา

3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินผลหลักสูตร

ประเภทของหลักสูตร

การกำหนดประเภทของหลักสูตรขึ้นอยู่กับการตอบสนองของผลสัมฤทธิ์ทางการจัดการเรียนการสอน และสถานการณ์ต่างๆ ที่เหมาะสม การจะเลือกใช้หลักสูตรประเภทใด ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ จุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษาแต่ละประเภทและระดับการศึกษาเป็นสำคัญ แบ่งได้ดังนี้

1. หลักสูตรที่ยึดเอาสาขาวิชาและเนื้อหาวิชาเป็นหลัก
2. หลักสูตรที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นหลัก
3. หลักสูตรที่ยึดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

หลักสูตรประเภทที่ยึดเอาสาขาวิชาและเนื้อหาวิชาเป็นหลัก

1. หลักสูตรแยกรายวิชาหรือเนื้อหาวิชา : จะ

แบ่งแยกรายวิชาออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้เห็นรายวิชาและเนื้อหาสาระเฉพาะอย่าง เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนได้รับความรู้เพียงอย่างเดียว และความรู้นั้นเกิดจากการท่องจำเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะนำไปวิเคราะห์หรือนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย เพราะไม่มีเวลาฝึกฝนทางด้านอื่นๆ นอกจากการท่องจำ หลักสูตรประเภทนี้ใช้มาเป็นเวลานาน บางแห่งก็ยังใช้อยู่

หลักสูตรประเภทที่ยึดเอาสาขาวิชาและเนื้อหาวิชาเป็นหลัก(ต่อ)

2. หลักสูตรสหพันธ์หรือหลักสูตรสัมพันธ์วิชา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาจากหลักสูตรแยกรายวิชาด้วยการรวมเอาส่วนที่เหมือนกันทั้งในด้านลักษณะของวิชา คุณค่าและความสำคัญของวิชา และในส่วนที่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องมาไว้ด้วยกัน

3. หลักสูตรหลอมรวมวิชา เป็นหลักสูตรที่นำเอาวิชาที่มีความใกล้เคียงกันมาหลอมรวมกัน แล้วจัดขึ้นเป็นรายวิชาใหม่ เช่น วิชาสัตวศาสตร์กับวิชาพืชศาสตร์ หลอมรวมกันแล้วเป็นวิชาชีววิทยา หลักสูตรการหลอมรวมวิชาจะมีความคล่องตัวและความยืดหยุ่น ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้พื้นฐาน ความรู้ต่างๆ ที่เหมาะสมและตามความต้องการของผู้เรียน

หลักสูตรประเภทที่ยึดเอาสาขาวิชาและเนื้อหาวิชาเป็นหลัก(ต่อ)

4. หลักสูตรแกนวิชา เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อการรวบรวมเนื้อหาความรู้และประสบการณ์ให้มีความสัมพันธ์และผสมผสานกัน แต่มีวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นวิชาหลักหรือวิชาแกน วิชาหลักนั้นเป็นวิชาที่ผู้เรียนมีความจำเป็นที่จะต้องรู้เพื่อการเรียนรู้พื้นฐานวิชาต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของตนเอง

หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก

1. หลักสูตรที่ใช้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นหลักสูตรที่ว่าด้วยหลักการที่ว่า มนุษย์ทุกคนจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการจัดทำหลักสูตร จึงกำหนดให้คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ในหนึ่งวิชาอาจจะมีหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไปทั้งในด้านเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้ คือหลักสูตร จะมีการจัดเนื้อหา การจัดกิจกรรม หรือสื่อการเรียนรู้หลายชนิด รวมทั้งครูผู้สอน

หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก(ต่อ)

2. หลักสูตรประสบการณ์ ใช้กันมากในการจัดหลักสูตรระดับประถมศึกษา หลักสูตรประเภทนี้อยู่บนพื้นฐานที่ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับมา ซึ่งเป็นบ่อเกิดของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้ การจัดการหลักสูตรจึงเป็นการจัดเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา

3. หลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่นักพัฒนา ได้นำมาใช้ในหลักสูตรประถมศึกษาด้วยการมุ่งหวังว่าประสบการณ์ที่จัดไว้ในหลักสูตร เป็นการทำให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิต การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่เห็นสมควรให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และสร้างเสริมประสบการณ์ให้มากยิ่งขึ้น

หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นหลัก(ต่อ)

3. หลักสูตรบูรณาการ เป็นหลักสูตรที่นักพัฒนา
ได้นำมาใช้ในหลักสูตรประถมศึกษาด้วยการมุ่งหวังว่า
ประสบการณ์ที่จัดไว้ในหลักสูตร เป็นการทำให้ผู้เรียนได้นำไปใช้
ในการดำรงชีวิต การจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่
เห็นสมควรให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และสร้างเสริม
ประสบการณ์ให้มากยิ่งขึ้น

หลักสูตรที่ยืดเอากระบวนการทางทักษะเป็นหลัก

หลักสูตรประเภทนี้มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะของกระบวนการเรียน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ เช่น การจัดหลักสูตรทักษะทางคณิตศาสตร์ และหลักสูตรทักษะทางวิทยาศาสตร์ ยืดการฝึกทักษะให้กับผู้เรียน ด้วยการให้ผู้เรียนได้คิดค้นคว้าความรู้ และฝึกปฏิบัติจนเกิดเป็นทักษะ การกำหนดหลักการและความรู้ให้กับผู้เรียนจะเป็นเพียงการเสนอแนวทางเท่านั้น ส่วนผลการปฏิบัติและการฝึกฝนจะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และค้นพบสิ่งใหม่ๆ เอง ดังนั้นหลักสูตรกระบวนการทางทักษะจึงเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่มีทักษะในการเรียนและสามารถควบคุมตนเองได้

รูปแบบของหลักสูตรมีอยู่ 7 ประการ

1. หลักสูตรรายวิชา

2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา

3. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

4. หลักสูตรแบบกิจกรรมและ

ประสบการณ์

5. หลักสูตรแบบแกนวิชา

6. หลักสูตรแบบเอกัตภาพ

7. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล

1. หลักสูตรรายวิชา

เป็นรูปแบบหลักสูตรดั้งเดิม โดยเน้น เนื้อหา
สาระซึ่งลักษณะหลักสูตรแบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนได้เข้าใจ
เนื้อหาสาระซึ่งลักษณะหลักสูตร รายวิชาจะมีลักษณะ
ดังนี้

1.1 เนื้อหาสาระแต่ละรายวิชาจะแยกจากกัน
เช่น วิชาเลขคณิต ฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา

1.2 แต่ละวิชาจะมีลำดับของเนื้อหาสาระ มี
ขอบเขตของความรู้ที่เรียงลำดับความ ยากง่ายและไม
เกี่ยวข้องถึงวิชาอื่นๆ

1.3 วิชาแต่ละวิชา ไม่ได้โยงความสัมพันธ์ระหว่าง
ความรู้หนึ่งกับการปฏิบัติใน สถานการณ์จริง

1.4 การเลือกเนื้อหาสาระ และการจัดเนื้อหาสาระ
โดยยึดคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของเรื่องที่สอนนั้น โดยมีแนวคิด
ว่าผู้เรียนสามารถนำเอาไปใช้เมื่อต้องการ

ข้อดีของหลักสูตรรายวิชา

1. ทำให้ทบทวนเวลาสอน เพราะการสอนเป็นไปอย่างรวดเร็วตามลำดับของเนื้อหาวิชา
2. สะดวกกับครูและผู้จัดหลักสูตร เพราะครูจะใช้ความรู้ที่มีอยู่เลือกเนื้อหาที่ตนคิดว่าสำคัญและจำเป็นมาสอน
3. การวัดผลง่ายและสะดวก เพราะจัดลำดับเนื้อหาไว้แล้ว
4. มีความต่อเนื่องของเนื้อหาดี ความรู้ใหม่จะสัมพันธ์กับความรู้เก่า

5. ถ้าปรัชญาการศึกษาเน้นการถ่ายทอดความรู้
หลักสูตรแบบนี้จะสนองตอบได้ดี ที่สุด
6. สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมได้ดี
7. ช่วยทำให้เด็กเจริญเติบโตทางสติปัญญา

ข้อจำกัดของหลักสูตรรายวิชา

1. ความมุ่งหมายแคบเพราะเน้นวิชาการ ไม่ได้เน้นพัฒนาการด้านอื่นของนักเรียน
2. นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ยาก เพราะการดำรงชีวิตประจำวันต้องอาศัยหลายวิชา มาผสมผสานกัน
3. นักเรียนขาดโอกาสในการพัฒนาความคิด ขาดความเป็นอิสระ ความคิดสร้างสรรค์ เกิดได้ยาก

2. หลักสูตรแบบหมวดวิชา

เป็นหลักสูตรที่กำหนดเนื้อหาวิชาไว้กว้างๆ โดยนำความรู้ในกลุ่มวิชาผสมผสานกันเข้า เป็นหมวดวิชาเดียวกัน เช่น

- หมวดสังคมศึกษา รวมเอาวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม เข้าด้วยกัน
- หมวดวิทยาศาสตร์ รวมเอาวิชาเคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์เข้าด้วยกัน
- หมวดคณิตศาสตร์ รวมเอาวิชาเลขคณิต พีชคณิต เรขาคณิตเข้าด้วยกัน

ข้อดีของหลักสูตรแบบหมวดวิชา

1. ทำให้คล่องตัวในการบริหารหลักสูตร เพราะในหมวดวิชาหนึ่งๆ สามารถเชื่อมโยง กันได้สะดวก
2. สามารถนำผลจากการผสมผสานความรู้ไปใช้ ชีวิตประจำวันได้
3. ทำให้ผู้เรียนเกิดความติดรวบยอดได้ง่ายขึ้น

ข้อจำกัดของหลักสูตรแบบหมวดวิชา

1. ในการจัดกิจกรรมตามเป้าหมายของหลักสูตรแบบนี้ทำได้ยาก เพราะต้องอาศัยครู ผู้ชำนาญการและรอบรู้จึงจะบรรลุผลได้
2. ยังมีความมุ่งหมายที่เป็นวิชาการ ขาดการพัฒนา
ด้านอื่นๆ
3. ยังไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

3. หลักสูตรเพื่อชีวิตสังคม

เป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นโดยยึดสังคมเป็นหลัก โดยคำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยยึดหลักปรัชญาพัฒนาการนิยม John Dewey

ข้อดีของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

1. เป็นความพยายามในการเอาประสบการณ์ทางสังคม มาให้ผู้เรียนศึกษาความซับซ้อน และความเป็นจริงของสังคม
2. ทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับขณะเรียน เพื่อการปรับตน ในสถานการณ์จริงที่จะเชื่อมโยง ไปสู่สังคมในอนาคต
3. มีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม
4. มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning คือ การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมี ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มากที่สุด
5. เป็นแนวคิดพื้นฐานที่สนับสนุนให้เกิดโรงเรียนชุมชน

ข้อจำกัดของหลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม

1. อาจทำให้เนื้อหาวิชาขาดความสมบูรณ์ และสาระสำคัญของเนื้อหาวิชาไป เพราะเน้นความสนใจของผู้เรียนมากกว่า

2. การผสมผสานและการจัดหมวดหมู่ของประสบการณ์ยังเป็นปัญหา ถ้าผู้จัดไม่ทราบว่ากิจกรรมหรือประสบการณ์ใดจะมีคุณค่ามากที่สุด

3. การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้อาจทำได้เพียงบางส่วน

4. การจัดกิจกรรมให้ตรงตามวัตถุประสงค์ทำได้ยาก

5. หลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและประสบการณ์

เป็นรูปแบบของหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาวิชา การจัดหลักสูตรนี้ยึดหลักการที่ว่า ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่ดำเนินถึงประสบการณ์ที่มีประโยชน์ และมี การวางแผนร่วมกัน การทำกิจกรรมเน้นการแก้ปัญหา โดยยึดหลักปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒนาการนิยม นั่นคือผู้เรียนจะ ต้องรู้จักวิธีการแก้ปัญหา ลงมือกระทำ วางแผนด้วยตนเอง เป็นการเรียนโดยการลงมือกระทำ

ข้อดีของหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและประสบการณ์

1. เป็นหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน และการเลือกกิจกรรมการเรียน
3. ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนถนัด สนใจ และคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตน
4. ผู้เรียนและผู้สอนมีโอกาสร่วมกันอย่างใกล้ชิด
5. เป็นหลักสูตรที่ยอมรับว่าผู้เรียนเป็นบุคคลสำคัญ
6. กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปตามขั้นตอน

ข้อจำกัดของหลักสูตรที่ยึดกิจกรรมและประสบการณ์

1. ถ้าผู้สอนและบุคลากรต่างๆ ขาดความเข้าใจในปรัชญาของหลักสูตรแล้ว จะทำให้ขาดการวางแผนและการดำเนินการที่ดี
2. ถ้าสอนขาดความเข้าใจในจิตวิทยาการสอนและพัฒนาการของผู้เรียนแล้วจะทำให้ เกิดปัญหาในการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้
3. ถ้าขาดอุปกรณ์ ห้องเรียนไม่พร้อม จะทำให้เกิดปัญหาได้
4. ถ้าครูผู้สอนขาดความกระตือรือร้น และไม่มีความคิดริเริ่มแล้ว การสอนแบบเน้น รายวิชาจะได้ผลดีกว่า

6. หลักสูตรแบบแกน

หลักสูตรแบบแกน มีลักษณะดังนี้

1. มีสัดส่วนของวิชาตามความต้องการของผู้เรียนครบทุก

คน

2. มีวิชาร่วมที่ทุกคนต้องเรียน เช่น ภาษา สังคมศึกษา

3. เนื้อหาวิชาเป็นลักษณะการแก้ไขปัญหาโดยนำวิชา

ต่างๆ รอบๆ แกนมาใช้

4. มีการจัดเวลาการเรียนสำหรับแกนกลางประมาณ 2-

3 คาบ โดยให้ครูที่เป็น แกนกลางหรือครูอื่นๆ มาช่วยจัด

กิจกรรม

5. กระตุ้นให้ครูร่วมวางแผนการเรียนร่วมกับนักเรียน

6. มีการแนะแนวให้ผู้เรียน

ข้อดีของหลักสูตรแบบแกน

1. วิธีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตรนี้ช่วยให้ครูและนักเรียนในชั้นมีความสนิทสนมกัน มากขึ้น
2. ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมเต็มที่ และสามารถทราบจุดมุ่งหมายของการเรียนดีขึ้น
3. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียน ได้วางแผน เก็บข้อมูล แก้ปัญหา และ ประเมินผลด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาที่ตนเองมีความสนใจ โดยที่
ปัญหานั้นๆ อาจเป็นปัญหาของ ตนเอง หรือปัญหาของ
สังคมก็ได้

5. การใช้ช่วงเวลาเรียนยาวนานกว่าปกติ ทำให้
ผู้เรียนมีโอกาสศึกษานอกสถานที่ สัมภาษณ์บุคคลต่างๆ
ตลอดจนจัดกิจกรรมที่มีค่าได้อย่างกว้างขวาง

6. สภาพการเรียนการสอนแบบมีปัญหาคือ
แกนกลาง ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะต่างๆ รวมทั้งทักษะทาง
สังคม

ข้อจำกัดของหลักสูตรแบบแกน

1. ต้องใช้อุปกรณ์และเอกสารประกอบการสอนมาก
2. เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่แก้ปัญหา อาจทำให้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ได้ง่ายกว่า และทำให้เสียเวลา
3. การสอนแบบแก้ปัญหาเป็นการสอนที่ยาก ครูต้องมีความรู้ดี เตรียมการสอน วาง แผนการสอนที่ดี และต้องใช้อุปกรณ์มาก
4. ครูต้องใช้เวลามากในการวางแผนร่วมกับครูคนอื่น ทำให้ยากแก่การปรึกษาหารือ กัน

7. หลักสูตรแบบเอกัตบุคคล เป็นหลักสูตรที่จัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน การจัดหลักสูตรแบบนี้ทำให้ผู้เรียนได้เรียนได้เรียนตาม ความสามารถ และอัตราเร็วของแต่ละคน มี โอกาสเลือก ได้มาก ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบ โดยยึดหลักปรัชญา สวภาพนิยม (Existentialism)

8. หลักสูตรแบบส่วนบุคคล เป็นหลักสูตรที่ครูและนักเรียนวางแผนร่วมกัน ตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้เรียน เรียกว่า “สัญญาการเรียน” เพื่อส่งเสริมและดึงเอาศักยภาพของผู้เรียนออกมาให้มากที่สุด เท่าที่จะมากได้ ทำให้เกิดความยุติธรรมทางการศึกษามากขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน มีทางเลือก กิจกรรมการเรียนหลายด้าน เป็นการศึกษาที่ประกันได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จริง สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ ความสนใจของตนเองและชุมชน เป็นการ จัดหลักสูตรโดยยึดหลักปรัชญาสภาพนิยม

9. หลักสูตรบูรณาการ

เป็นหลักสูตรที่รวมประสบการณ์ในการเรียน โดย
ผู้ทำหลักสูตรคัดเลือกตัดตอนมาจากหลายๆ สาขาวิชา มา
จัดเข้าเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับ
ประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิต และ
ต่อพัฒนาการของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตรนี้เน้นที่
ตัวผู้เรียนและปัญหาทางสังคมเป็นหลัก

ข้อดีหลักสูตรบูรณาการ

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างวิชาสูงสุด ทำให้เกิดการผสมผสานทางด้านการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา
2. ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง จึงสามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้มาก
3. เนื้อหาผสมผสานกัน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้หลายรูปแบบ ทำให้สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนและสังคม

ข้อดีหลักสูตรบูรณาการ

4. มีการคัดเลือกเนื้อหาอย่างรอบคอบ และการเรียบเรียง
ประสบการณ์อย่างดี ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

5. ส่งเสริมทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหาทั้ง
ผู้เรียนและครูผู้สอน รวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย

6. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนา คุณลักษณะต่าง ๆ ในตนเองและส่งเสริม
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ข้อจำกัดหลักสูตรบูรณาการ

1. การบูรณาการเนื้อหาและประสบการณ์ทำได้ดีในระดับชั้นประถมศึกษา แต่ในระดับมัธยมศึกษาและสูงกว่าทำได้ยาก

2. เป็นหลักสูตรที่ยากแก่การสอน ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีความรู้ ความสามารถที่ดีพอ ต้องมีการเตรียมการสอนอย่างดี และตระหนักถึงความสำคัญของหลักการบูรณาการ

3. ต้องใช้สื่อการเรียนรู้หลายอย่าง

ข้อจำกัดหลักสูตรบูรณาการ

4. ความกว้างขวางของหลักสูตร อาจทำให้ผู้เรียนไม่มีความรู้สึกซึ่งในเนื้อหาที่เรียน นอกจากนั้นหากครูผู้สอนไม่เก่งพออาจทำให้ผู้เรียนมองไม่เห็นความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่าง ๆ

5. ครูผู้สอนมักอาจสอนไม่ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วนหรือมักสอนแยกวิชาตามความเคยชิน ทำให้ขาดความเป็นบูรณาการ

การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตร เดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มี หลักสูตรเดิมอยู่ก่อน การพัฒนาหลักสูตร อาจหมายรวมถึงการสร้างเอกสารอื่นๆ สำหรับนักเรียนด้วย

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

เชลเลอร์และอเล็กซานเดอร์ กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึงการทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลย ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจะรวมไปถึงการผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนด้วย

นอกจากคำว่า การพัฒนาหลักสูตรแล้ว ยังมีคำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน หรือทำนองเดียวกัน หรือแตกต่างกันเพียงรายละเอียดที่ต้องการเน้น เช่น การปรับปรุงหลักสูตร (Curriculum Improvement) การสร้างหลักสูตร (Curriculum Construction) การวางแผนหลักสูตร (Curriculum Planning) การออกแบบหลักสูตร (Curriculum Design) และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (Curriculum Change) เป็นต้น

ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมาย 2 แนว ดังนี้

1. การปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขที่
ละเอียดละออเรื่อยๆไป เป็นการปรับปรุงในส่วนปลีกย่อย แต่
โครงสร้างส่วนใหญ่ยังคงเดิม

2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลง
ขนาดใหญ่มุ่งให้เกิดสิ่งใหม่ในหลักสูตรทั้งหมด หรือเป็นการ
สร้างหลักสูตรใหม่

หลักการพัฒนาหลักสูตร

1. “การพัฒนาหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคน”

เพราะหลักสูตรสร้างขึ้นเพื่อใช้กับคน การสร้างหลักสูตรก็คือการสร้างคน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรก็คือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงคน เมื่อเป็นเช่นนี้นักพัฒนาหลักสูตรจึงต้องระลึกอยู่เสมอว่าการกระทำใด ๆ ไม่ว่าจะต่อส่วนใดหรือทุกส่วนของหลักสูตรย่อมหมายถึงกระทำต่อคน นักพัฒนาหลักสูตรจึงจำเป็นต้องเข้าใจก่อนว่าคน (ผู้เรียน) เป็นอย่างไร มีสภาพธรรมชาติอย่างไร มีความสนใจความต้องการอย่างไร

หลักการนี้จะช่วยในการพัฒนาหลักสูตร โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายและการเรียนการสอน

หลักการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

2. การพัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงสภาพปัญหา และ ผลผลิตของหลักสูตรคือผู้เรียน ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การดำเนินการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงต้องคำนึงถึง สภาพปัญหา และความต้องการ สภาพปัญหาและความ ต้องการของสังคมมีหลายด้าน เช่น ด้านปรัชญาการศึกษา ด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ด้าน วิทยาการและเทคโนโลยี เป็นต้น ข้อมูลจากสภาพปัญหาและ ความต้องการของสังคมจะเป็นพื้นฐานการกำหนดองค์ประกอบ ของหลักสูตร

หลักการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

3. การพัฒนาหลักสูตร จะต้องพิจารณาทุกส่วนขององค์ประกอบหลักสูตร เพราะองค์ประกอบของหลักสูตรทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ด้วยเสมอ ดังนั้นการปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแม้เพียงบางองค์ประกอบของหลักสูตรก็ตาม จะต้องพิจารณาผลกระทบและปรับปรุงองค์ประกอบอื่นให้สอดคล้องสัมพันธ์กันด้วย

หลักการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

4. การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการต่อเนื่อง หยุดนิ่งไม่ได้ ทั้งนี้เพราะสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ยิ่งสังคมเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปเร็วเพียงใด หลักสูตรก็จำเป็นต้องพัฒนาตามไปให้ทันสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้นด้วย หลักสูตรจึงต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยลดช่องว่างระหว่างการศึกษในโรงเรียนกับสภาพความเป็นจริงของสังคมกระบวนการพัฒนาหลักสูตรจึงมีลักษณะเป็นวัฏจักร

หลักการพัฒนาหลักสูตร (ต่อ)

5. การพัฒนาหลักสูตรควรประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย แต่เดิมการสร้างและพัฒนาหลักสูตรมักจะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือนักการศึกษาเท่านั้น ซึ่งตามอุดมคติของการพัฒนาหลักสูตรแล้ว บุคคลผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรควรมีหลายฝ่ายด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักสูตรที่สอดคล้องกับผู้เรียน สังคม ทั้งระดับท้องถิ่น ประเทศชาติ และความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ บุคคลผู้ควรมีส่วนร่วมในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ ครู ผู้บริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญแต่ละเนื้อหาวิชา ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ ตัวแทนประชาชน และผู้เรียน เป็นต้น โดยแต่ละฝ่ายจะมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรแตกต่างกัน

หลักการพัฒนาหลักสูตร(ต่อ)

6. การพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงความต่อเนื่องของระดับการศึกษา การจัดการศึกษาแต่ละระดับนั้นจะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เช่น ระดับมัธยมศึกษาจะรับผู้เรียนต่อจากระดับประถมศึกษา หลักสูตรประถมศึกษาจะต้องเตรียมให้มีพื้นฐานต่อการศึกษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาได้ เป็นต้น

การพัฒนาหลักสูตรระดับใดระดับหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อหลักสูตรอีกระดับหนึ่ง ดังนั้นนักพัฒนาหลักสูตรจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรระดับอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรของตนสัมพันธ์กับหลักสูตรระดับการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน

หลักการพัฒนาหลักสูตร(ต่อ)

7. “การพัฒนาหลักสูตรควรกระทำอย่างเป็นระบบ” การทำงานที่จะบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีระบบการทำงานที่ดี การพัฒนาหลักสูตรก็เช่นเดียวกันยิ่งการพัฒนาหลักสูตรต้องกระทำต่อเนื่องตลอดเวลาหลายขั้นตอน ต้องใช้เวลา ใช้บุคคลหลายฝ่ายยิ่งต้องจัดระบบและมีการวางแผนที่รอบคอบรัดกุม

หลักการพัฒนาหลักสูตร(ต่อ)

8. การพัฒนาหลักสูตรต้องกระทำด้วยความซื่อสัตย์ เชื่อถือได้ ข้อมูลที่รวบรวมเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรควรได้มาอย่างเป็นระบบ กว้างขวาง ซื่อสัตย์ เชื่อถือได้ ข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรจึงควรมาจากรากฐานของการวิจัย

9. การดำเนินงานหลักสูตรควรยึดหลักประชาธิปไตย การดำเนินงานแบบประชาธิปไตยจะทำให้ผู้ร่วมงานมีอิสระในการแสดงความสามารถได้เต็มที่ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้สติปัญญาและเหตุผลในการตัดสินใจ ผลงานย่อมเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร